

به نام خدا

گزارش کارشناسی درباره:
«طرح نحوه تشکیل و فعالیت تشکلهای صنفی - تخصصی»
(اعاده شده از شورای نگهبان (۱))

مخصوص صحن علنی

مقدمه

طرح «نحوه تشکیل و فعالیت تشکلهای صنفی - تخصصی» به شماره ثبت ۶۷۵ در تاریخ ۱۴۰۰/۷/۲۰ اعلام وصول شده و پس از بررسی به صورت دو شوری در کمیسیون امور داخلی کشور و شوراها در نهایت در تاریخ ۱۴۰۱/۵/۵ به تصویب مجلس رسیده و در تاریخ ۱۴۰۱/۰۵/۱۹ به شورای نگهبان ارسال شده است. شورای نگهبان در اظهار نظر خود مورخ ۱۴۰۱/۰۶/۰۵ ایرادها و ابهامهایی بر آن وارد دانسته است. در ادامه به تبیین هریک از این ایرادها و ابهامها و ارائه راهکار برای رفع آن پرداخته می‌شود.

دوره یازدهم - سال سوم

شماره ثبت:

۶۷۵

مشخصات گزارش

تهیه و تدوین کنندگان:

روح‌الله مکارم

علی عبدالاحد

ناظر علمی:

مهدی عبدالملکی

شماره مسلسل:

۳-۳۲۰۱۸۰۳۲

تاریخ انتشار:

۱۴۰۱/۷/۱۹

تبیین ایرادها و ابهامهای شورای نگهبان

ماده (۱) - مغایرت با اصل پانزدهم قانون اساسی و تذکر

شورای نگهبان در اولین ایراد خود بیان کرده است: «در بند «ر» ماده (۱) و در مواد متعدد دیگر مصوبه، استفاده از واژه غیرفارسی «کمیته» مغایر اصل پانزدهم قانون اساسی شناخته شد». لذا برای رفع ایراد شورای نگهبان باید از معادل فارسی واژه «کمیته» استفاده شود. در جهت رفع این ایراد، کمیسیون در تمامی متن مصوبه، واژه «کارگروه» را جایگزین واژه «کمیته» کرده است که به نظر رافع ایراد شورای نگهبان می‌رسد.

علاوه بر ایراد مذکور، در اظهار نظر شورای نگهبان در خصوص ماده (۱) تذکری هم بیان شده است. وفق این تذکر، باید اساسنامه‌های تشکلهای صنفی - تخصصی در چارچوب قوانین و مقررات و موازین شرع تهیه گردد. برای رفع تذکر شماره (۱) شورای محترم نگهبان، کمیسیون در بند «ذ» ماده (۱) این مصوبه، عبارت «در چارچوب قوانین و مقررات و موازین شرعی» را بعد از عبارت «سایر موارد مربوط به تشکل مصرح در این قانون» اضافه نموده است.

ماده (۲) - مغایرت با شرع، مغایرت با بند «۱۰» اصول سوم و شصتم قانون اساسی، ابهام

شورای نگهبان در ذیل ماده (۲) چند ایراد و ابهام مطرح نموده است که به ترتیب به هریک از این موارد پرداخته خواهد شد.

۱. بند «ذ» ماده (۱) - اساسنامه: سند مصوب مجمع عمومی است که متضمن ساختار، تشکیلات، ارکان و حدود وظایف و اختیارات، نحوه تعیین و تغییر اعضای ارکان، عضویت در تشکل، شرایط تغییر و اصلاح اساسنامه، مبنای اعتبار اسناد اداری و مالی، تعیین منابع مالی، نحوه انحلال و سایر موارد مربوط به تشکل مصرح در این قانون می‌باشد.

در اولین ابهام شورای نگهبان در ذیل ماده (۲) آمده است: «در عبارت «شخصیت حقوقی دولتی» منظور از «دولتی» ابهام دارد». در راستای رفع این ابهام کمیسیون در ماده (۲) مصوبه حاضر، عبارت «که دارای شخصیت حقوقی دولتی هستند» حذف نمود. در دومین ایراد شورای نگهبان که ذیل ماده (۲) بیان شده، اجزای «۱»، «۶» و «۷» بندهای «الف» و «ب» ماده (۲) مغایر اصل شصتم قانون اساسی^۱ است. در راستای رفع این ایراد کمیسیون مقرر نمود که اعضای مذکور در اجزای «۱»، «۶» و «۷» بندهای «الف» و «ب» ماده (۲) بدون حق رأی در جلسات شرکت کنند.

با اعمال تغییرات مذکور در ماده (۲) اعضای دارای حق رأی جلسات کاهش می‌یابد. در این صورت صرفاً چهار عضو دارای حق رأی در جلسه حضور می‌یابند. برای رفع این ایراد، کمیسیون «نماینده وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به انتخاب وزیر» و «نماینده وزارت ورزش و جوانان به انتخاب وزیر» را به بند «الف» افزوده است و همچنین «مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان» و «مدیرکل ورزش و جوانان استان» را به بند «ب» اضافه کرده است و همچنین شماره اجزای «۶»، «۷»، «۸»، «۹» و «۱۰» در بندهای «الف» و «ب» ماده (۲) به شماره اجزای «۸»، «۹»، «۱۰»، «۱۱» و «۱۲» را اصلاح نموده است. علاوه بر این به موجب مصوبه کمیسیون عبارت «جزء (۱۲)» جایگزین عبارت «جزء «۱۰»» در تبصره «۱» ماده (۲) و عبارت «اجزای «۱۱» و «۱۲» جایگزین عبارت «اجزای «۹» و «۱۱»» در تبصره «۲» ماده (۲) و عبارت «جزء «۸»» در تبصره ماده (۳) شد که به نظر می‌رسد با اصلاحات فوق رافع ایراد شورای نگهبان است.

در سومین ایراد شورای نگهبان در ذیل ماده (۲) بیان شده اطلاق بندهای «الف» و «ب» ماده (۲) نسبت به مواردی که از نظر قانونی شرایط وثاقت و امانت احراز نمی‌شود، خلاف شرع است. در راستای رفع این ایراد کمیسیون تصریح نموده است که مقام یا نهاد منصوب کننده ملزم است که شرط وثاقت و امانت را در هنگام انتصاب اعضای کارگروه کشوری و کارگروه استانی احراز نماید که اصلاح مذکور رافع ایراد شورای نگهبان به نظر می‌رسد.

در چهارمین ایراد شورای نگهبان در ذیل ماده (۲) بیان شده است «تبصره «۱» این ماده^۲ از این جهت که دستورالعمل مذکور از سوی «وزارت کشور» صادر خواهد شد و یا «وزیر کشور» ابهام دارد». در جهت رفع ایراد شورای نگهبان کمیسیون تصریح نمود که وزیر کشور این دستورالعمل را صادر نماید. اصلاح مذکور رافع ایراد شورای نگهبان به نظر می‌رسد.

در پنجمین ایراد شورای نگهبان در ذیل ماده (۲) مطرح شده است که «ماده و تبصره «۴» آن از این جهت که اقدامات مذکور با استفاده از تشکیلات موجود انجام خواهد شد و یا نیازمند تشکیلات و منابع جدید است ابهام دارد». برای رفع این ابهام کمیسیون در تبصره «۴» ماده (۲) قبل از عبارت «تشکیلات اجرایی» عبارت «با استفاده از نیروی انسانی و امکانات موجود» را اضافه کرده است. اصلاح مذکور رافع ابهام شورای نگهبان به نظر می‌رسد.

ماده (۵) - مغایرت با شرع و بند «۱۰» اصل سوم قانون اساسی و تذکر

شورای نگهبان در اظهار نظر خود در خصوص ماده (۵) بیان کرده است که «عدم ذکر شرط وثاقت و امانت در مورد متقاضیان تأسیس و ارکان تشکل، خلاف شرع و بند «۱۰» اصل سوم قانون اساسی شناخته شد». برای رفع این ایراد کمیسیون بند ذیل

۱. اصل شصتم: اعمال فوه مجریه جز در اموری که در این قانون مستقیماً برعهده رهبری گذارده شده، از طریق رئیس‌جمهور و وزراست.
۲. اعضای موضوع جزء «۱۰» بندهای «الف» و «ب» طبق دستورالعمل صادره از سوی وزارت کشور حداکثر ظرف یک سال از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون در سطح استان به استناداری و در سطح ملی به وزارت کشور معرفی شوند. کمیته تا تاریخ مزبور بدون حضور نمایندگان فوق‌الذکر تشکیل شده و فعالیت خواهد نمود.

را به همراه یک تبصره به ماده (۵) الحاق نمود:

«ذ - داشتن وثاقت و امانت برای متقاضیان تأسیس و عضویت در ارکان تشکل

تبصره - هریک از متقاضیان تأسیس و عضویت در ارکان مکلفند استشهادیه‌ای مبنی بر تأیید وثاقت و امانت از پنج نفر از معتمدین محلی دارای وثاقت، حسب مورد به کارگروه استانی یا کارگروه کشوری ارائه نمایند».

اصلاح مذکور رافع ایراد شورای نگهبان به نظر می‌رسد.

علاوه بر این، به جهت رعایت حداکثری حقوق مردم در چارچوب قانون اساسی دیوان عدالت اداری در شکایات مرتبط با موضوع این ماده باید صلاحیت بررسی و تشخیص موضوع و ارزیابی ماهوی استعلامات را داشته باشد. لذا کمیسیون در امتداد اصلاحات انجام شده برای رفع ایراد شورای نگهبان در خصوص ماده (۵)، عبارت ذیل را به انتهای تبصره «۴» ماده (۶) الحاق نمود:

«در صورت شکایت شاکی نسبت به تشخیص شرایط، رعایت ضوابط قانونی و تطبیق موضوع و فرایند شعبه دیوان مکلف است ضمن دریافت دلایل دستگاه استعلام‌شونده و پس از بررسی موضوع مبادرت به انشای رأی ماهوی نماید».

شورای نگهبان در دومین «تذکر» خود مطرح کرده است که تبصره بند «الف» ماده (۵) به شرح ذیل اصلاح شود:

«تبصره - اقلیت‌های دینی مذکور در قانون اساسی، صرفاً از شرط اعتقاد به اسلام معاف‌اند و سایر شرایط قانونی

لازم را باید دارا باشند».

کمیسیون اصلاح عبارتی مذکور را عیناً اعمال کرده است.

ماده (۶) - ابهام

شورای نگهبان در خصوص تبصره «۱» ماده (۶) بیان کرده است که «از جهت عدم تعیین تکلیف حالتی که مراجع موضوع این ماده بنابر دلایل موجه، نیازمند مدت زمان بیشتری باشند، ابهام دارد».

در راستای رفع این ابهام، به موجب مصوبه کمیسیون، در تبصره «۱» ماده (۶) عبارت «عدم پاسخ به استعلام به‌منزله تأیید

است.» حذف و عبارت ذیل جایگزین گردید:

«در مواردی که دستگاه استعلام‌شونده برای اظهارنظر نیازمند مدت زمان بیشتری است، می‌تواند حداکثر برای دو هفته با ذکر

دلایل موجه از کارگروه تقاضای تمدید وقت نماید. عدم پاسخ به استعلام در مهلت مذکور به‌منزله تأیید است.»

اصلاح مذکور رافع ابهام شورای نگهبان به نظر می‌رسد.

شورای نگهبان در سومین «تذکر» خود بیان داشته است که در ماده (۶) عبارت «تقاضای رسمی» به عبارت «تقاضا»

اصلاح گردد.

اصلاح عبارتی مذکور در مصوبه کمیسیون عیناً اعمال شد.

ماده (۱۵) - ابهام

در اظهارنظر شورای نگهبان در خصوص ماده (۱۵) آمده است: «از این جهت که منظور از عبارت «تشخیص مراجع قضایی و کمیته»، تشخیص توأمان هر دو نهاد است یا حسب مورد هر کدام از این دو نهاد صلاحیت تشخیص را خواهند داشت، ابهام دارد».

در این راستا کمیسیون در ماده (۱۵) عبارت «در صورت ارتکاب هر یک از رفتارهای زیر، کارگروه باید ضمن احراز تخلف نسبت به اعمال یکی از موارد مندرج در ماده (۱۷) اقدام نماید:» جایگزین عبارت «تشکل‌ها صرفاً در چارچوب اساسنامه... آنها برخورد می‌شود.» گردید. افزون بر این در انتهای بند «الف» عبارت «ازجمله نشر مطالب الحادی و اهانت به مقدسات مذهبی» و در انتهای بند «ب» عبارت «ازجمله جرائم ضدامنیت داخلی و خارجی کشور، انتشار و افشای اسناد طبقه‌بندی شده، اجتماع و تباہی برای ارتکاب جرائم و غصب عناوین و مشاغل» الحاق و همچنین تبصره ذیل به‌عنوان تبصره «۱» به ماده (۱۵) الحاق گردید:

«تبصره «۱» - در بندهای «الف»، «ب» و «پ» پس از محکومیت قطعی ازسوی مراجع قضایی، کارگروه صلاحیت رسیدگی خواهد داشت.»

اصلاح مذکور رافع ابهام شورای نگهبان به‌نظر می‌رسد.

ماده (۲۰) - ابهام

شورای نگهبان درخصوص ماده (۲۰) این طرح^۱ دو ابهام مطرح نموده است. در ایراد نخست آمده است که «نسبت میان «سازمان‌های کارگری و کارفرمایی فعال در دانشگاه‌ها، مدارس و کارخانجات» با تشکل‌های کارگری و کارفرمایی موضوع قانون کار ابهام دارد». جهت رفع این ابهام کمیسیون در ماده (۲۰) عبارت «تشکل‌های کارگری و کارفرمایی موضوع قانون کار» را با عبارت «سازمان‌های کارگری و کارفرمایی فعال در دانشگاه‌ها، مدارس و کارخانجات» جایگزین نمود.

اصلاح مذکور رافع ابهام شورای نگهبان به‌نظر می‌رسد.

در دومین ابهام شورای نگهبان درخصوص ماده (۲۰) بیان شده است: «با توجه به مستثنا کردن هیئت امنای مساجد از شمول این قانون، نسبت به حسینیه‌ها، بقاع متبرکه و موقوفات ابهام دارد». در راستای رفع این ابهام کمیسیون در ماده (۲۰) پس از عبارت «هیئت امنای مساجد»، عبارت «حسینیه‌ها، بقاع متبرکه و موقوفات» را اضافه نمود.

اصلاح مذکور رافع ابهام شورای نگهبان به‌نظر می‌رسد.

نتیجه‌گیری

بنابر مراتب فوق و با عنایت به اینکه شورای محترم نگهبان این مصوبه را واجد ابهام‌ها و مغایر قانون اساسی و شرع شناخته بود، اصلاحات زیر در کمیسیون امور داخلی کشور و شوراهای به تصویب رسید. بنا به مراتب پیش گفته، تصویب گزارش کمیسیون، عیناً مورد پیشنهاد است.

۱. ماده (۲۰) - تعاونی‌ها، سازمان‌ها و اتحادیه‌های صنفی و حرفه‌ای، احزاب و تشکل‌های سیاسی، کانون‌ها و سازمان‌های دانشجویی و دانش‌آموزی، سازمان‌های کارگری و کارفرمایی فعال در دانشگاه‌ها، مدارس و کارخانجات، انجمن‌های علمی، مؤسسات تجاری و انتفاعی، سازمان‌های مردمنهاد و مؤسسات موضوع بندهای «۱» تا «۱۲» ماده (۳۶) قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب ۱۳۸۰/۱۱/۲۷ از شمول این قانون مستثنا هستند.

شماره ماده	موافق	مخالف	ارجاع به کمیسیون
۱	✓		
۲	✓		
۵	✓		
۶	✓		
۱۵	✓		
۲۰	✓		

ایرادات، ابهامات و تذکرات شورای نگهبان	مصوبه کمیسیون	موافق	مخالف	ارجاع به کمیسیون	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی
در بند «ر» ماده (۱) و در مواد متعدد دیگر مصوبه، استفاده از واژه غیرفارسی «کمیته» مغایر اصل پانزدهم قانون اساسی شناخته شد. در بند «ذ» ماده (۱) عبارت «در چارچوب قوانین و مقررات و موازین شرعی» بعد از عبارت «سایر موارد مربوط به تشکل مصرح در این قانون» اضافه گردد.	در تمامی متن مصوبه، واژه «کارگروه» جایگزین واژه «کمیته» می‌گردد. در بند «ذ» ماده (۱) عبارت «در چارچوب قوانین و مقررات و موازین شرعی» بعد از عبارت «سایر موارد مربوط به تشکل مصرح در این قانون» اضافه می‌گردد.	✓				
در عبارت «شخصیت حقوقی دولتی» منظور از «دولتی» ابهام دارد. اجزای «۱»، «۶» و «۷» بندهای «الف» و «ب» ماده (۲) بدون حق رأی در جلسات شرکت کنند. «نماینده وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به انتخاب وزیر» و «نماینده وزارت ورزش و جوانان به انتخاب وزیر» به بند «الف» افزوده شود و همچنین «مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان» و «مدیرکل ورزش و جوانان	پیشنهاد می‌شود که اعضای مذکور در اجزای «۱»، «۶» و «۷» بندهای «الف» و «ب» ماده (۲) بدون حق رأی در جلسات شرکت کنند. «نماینده وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی به انتخاب وزیر» و «نماینده وزارت ورزش و جوانان به انتخاب وزیر» به بند «الف» افزوده شود و همچنین «مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان» و «مدیرکل ورزش و جوانان	✓				

متن اصلاحی	اظهاری نظر کارشناسی	ارجاع به کمیسیون	مخالف	موافق	مصوبه کمیسیون	ایرادات، ابهامات و تذکرات شورای نگهبان
					<p>استان» به بند «ب» افزوده شود.</p> <p>شماره اجزاء «۶»، «۷»، «۸»، «۹» و «۱۰» در بندهای «الف» و «ب» ماده (۲) به شماره اجزاء «۸»، «۹»، «۱۰»، «۱۱» و «۱۲» اصلاح شود.</p> <p>عبارت «جزء (۱۲)» جایگزین عبارت «جزء (۱۰)» در تبصره «۱» ماده (۲) و عبارت «اجزای (۱۱) و (۱۲)» جایگزین عبارت «اجزای (۹) و (۱۱)» در تبصره «۲» ماده (۲) و عبارت «جزء (۱۰)» جایگزین عبارت «جزء (۸)» در تبصره ماده (۳) شد.</p> <p>در ماده (۲) عبارت «که دارای شخصیت حقوقی دولتی هستند» حذف می‌گردد.</p> <p>در تبصره «۱» ماده (۲) عبارت «وزیر کشور» جایگزین عبارت «وزارت کشور» می‌گردد.</p> <p>در تبصره «۴» ماده (۲) قبل از عبارت «تشکیلات اجرایی» عبارت «با استفاده از نیروی انسانی و امکانات موجود» افزوده شود.</p> <p>یک تبصره به‌عنوان تبصره «۵» به ماده (۲) به شرح زیر الحاق می‌گردد:</p> <p>تبصره «۵» - مقام یا نهاد منصوب‌کننده اعضای</p>	<p>یا «وزیر کشور» ابهام دارد. ماده و تبصره «۴» آن از این جهت که اقدامات مذکور با استفاده از تشکیلات موجود انجام خواهد شد و یا نیازمند تشکیلات و منابع جدید است ابهام دارد.</p>

متن اصلاحی	اظهار نظر کارشناسی	ارجاع به کمیسیون	مخالف	موافق	مصوبه کمیسیون	ایرادات، ابهامات و تذکرات شورای نگهبان
					کارگروه‌های کشوری و استانی ملزم است که شرط وثاقت و امانت را در هنگام انتصاب اعضای کارگروه احراز نماید.	
				✓	تبصره بند «الف» ماده (۵) به شرح ذیل اصلاح می‌گردد: تبصره - اقلیت‌های دینی مذکور در قانون اساسی، صرفاً از شرط اعتقاد به اسلام معافاند و سایر شرایط قانونی لازم را باید دارا باشند. بند ذیل به همراه یک تبصره به ماده (۵) الحاق می‌شود: «ذ» - داشتن وثاقت و امانت برای متقاضیان تأسیس و عضویت در ارکان تشکل تبصره - هریک از متقاضیان تأسیس و عضویت در ارکان مکلفند استشهادیه‌ای مبنی بر تأیید وثاقت و امانت از پنج نفر از معتمدین وثیق و امین محلی، حسب مورد به کارگروه استانی یا کارگروه کشوری ارائه نمایند. عبارت ذیل به انتهای تبصره «۴» ماده (۶) الحاق می‌شود: در صورت شکایت شاکی نسبت به تشخیص شرایط، رعایت ضوابط قانونی و تطبیق موضوع و	عدم ذکر شرط وثاقت و امانت در مورد متقاضیان تأسیس و ارکان تشکل، خلاف شرع و بند «۱۰» اصل سوم قانون اساسی شناخته شد. تبصره بند «الف» ماده (۵) به شرح ذیل اصلاح گردد: «تبصره - اقلیت‌های دینی مذکور در قانون اساسی، صرفاً از شرط اعتقاد به اسلام معافاند و سایر شرایط قانونی لازم را باید دارا باشند».

ایرادات، ابهامات و تذکرات شورای نگهبان	مصوبه کمیسیون	موافق	مخالف	ارجاع به کمیسیون	اظهار نظر کارشناسی	متن اصلاحی
	فرایند شعبه دیوان مکلف است ضمن دریافت دلایل دستگاه استعلام‌شونده و پس از بررسی موضوع مبادرت به انشای رأی ماهوی نماید.					
از جهت عدم تعیین تکلیف حالتی که مراجع موضوع این ماده بنابر دلایل موجه، نیازمند مدت زمان بیشتری باشند، ابهام دارد. در ماده (۶) عبارت «تقاضای رسمی» به عبارت «تقاضا» اصلاح می‌گردد.	در تبصره «۱» ماده (۶) عبارت «عدم پاسخ به استعلام به‌منزله تأیید است.» حذف و عبارت ذیل جایگزین می‌شود: در مواردی که دستگاه استعلام‌شونده برای اظهار نظر نیازمند مدت زمان بیشتری است، می‌تواند حداکثر برای دو هفته با ذکر دلایل موجه از کارگروه تقاضای تمدید وقت نماید. عدم پاسخ به استعلام در مهلت مذکور به‌منزله تأیید است. در ماده (۶) عبارت «تقاضای رسمی» به عبارت «تقاضا» اصلاح می‌گردد.	✓				
از این جهت که منظور از عبارت «تشخیص مراجع قضایی و کمیته»، تشخیص توأمان هر دو نهاد است یا حسب مورد هر کدام از این دو نهاد صلاحیت تشخیص را خواهند داشت، ابهام دارد.	در ماده (۱۵) عبارت «در صورت ارتکاب هریک از رفتارهای زیر، کارگروه باید ضمن احراز تخلف نسبت به اعمال یکی از موارد مندرج در ماده (۱۷) اقدام نماید:» جایگزین عبارت «تشکل‌ها صرفاً در چارچوب اساسنامه مجاز به فعالیت ... با آنها برخورد می‌شود.» می‌گردد. افزون بر این در	✓				

متن اصلاحی	اظهار نظر کارشناسی	ارجاع به کمیسیون	مخالف	موافق	مصوبه کمیسیون	ایرادات، ابهامات و تذکرات شورای نگهبان
					<p>انتتهای بند الف عبارت «از جمله نشر مطالب الحادی و اهانت به مقدسات مذهبی» و در انتتهای بند «ب» عبارت «از جمله جرائم ضدامنیت داخلی و خارجی کشور، انتشار و افشای اسناد طبقه‌بندی شده، اجتماع و تبانی برای ارتکاب جرائم و غصب عناوین و مشاغل» الحاق و همچنین تبصره ذیل به عنوان تبصره «۱» به ماده (۱۵) الحاق می‌گردد:</p> <p>تبصره «۱»- در بندهای «الف»، «ب» و «پ» پس از محکومیت قطعی از سوی مراجع قضایی، کارگروه صلاحیت رسیدگی خواهد داشت.</p>	
				✓	<p>در ماده (۲۰) عبارت «تشکل‌های کارگری و کارفرمایی موضوع قانون کار» جایگزین عبارت «سازمان‌های کارگری و کارفرمایی فعال در دانشگاه‌ها، مدارس و کارخانجات» شود و پس از عبارت «هیئت امنای مساجد»، عبارت «حسینیه‌ها، بقاع متبرکه و موقوفات» اضافه می‌گردد.</p>	<p>نسبت میان «سازمان‌های کارگری و کارفرمایی فعال در دانشگاه‌ها، مدارس و کارخانجات» با تشکل‌های کارگری و کارفرمایی موضوع قانون کار ابهام دارد.</p>